

Pederskertid – og dansk tid

Af Thorkil Thorsen

KLUMME

Der findes ingen ure, der viser dansk tid. Reelt findes dansk tid ikke!

Det er en interessant påstand. En overraskende oplysning. Men sådan lyder den bombastiske udmelding fra en fysiker og tre andre personer, som har fremsat et såkaldt borgerforslag. Forslaget har overskriften: ”Indfør en dansk tid”. Det blev i øvrigt omtalt i Tidende forrige lørdag.

Forslagsstillerne håber på opbakning og underskrifter fra 50.000 mennesker, fordi Folketinget dermed skal behandle forslaget. Ganske kort fortalt ønsker de, at Danmark skal tilslutte sig et internationalt samarbejde og følge tidsangivelsen UTC (Koordineret universel tid), som er synkroniseret ved hjælp af atomure. Dermed skal man skrotte Lov om Tidens Bestemmelse fra 1893, som påbyder, at ”for alle Dele af Landet med Undtagelse af Færøerne skal Tiden bestemmes lige med Middelsoltiden for den 15de Længdegrad Øst for Greenwich”. Det vil sige, at når solen står højest på denne meridian, så er klokken 12 i hele landet. Meridianen går igennem Bornholm. Så det er os, der styrer tidens gang – ikke københavnernes.

Det havde københavnernes ellers gjort siden 1880, hvor der indførtes en dansk nationaltid, som tog udgangspunkt i, hvornår solen stod højest over Københavns Observatorium. Den var et opgør med de mange lokaltider landet over, hvor man lidt mere afslappet tog udgangspunkt i, hvornår solen stod højest på himlen på netop deres egn. Forskelle i tidsangivelser gav imidlertid problemer og forvirring i takt med fremkomsten af hurtige postruter og jernbanedrift. Den indførte nationaltid fra 1880 kunne derfor kaldes jernbanetid, fordi man nemmere kunne angive præcise ankomsttider. DSB synes dog i de senere år at være vendt tilbage til de tidsforstyrrede lokaltider.

Universaltiden fra loven i 1893 er blevet kaldt Gudhjemtid. Der må have været

smarte Gudhjem-lobbyister på spil, som har villet brande byen. For ret beset ligger den 15. østlige længdekreds 2 km øst for byen. Og den har derfor lige så lidt med Gudhjem at gøre, som kød har med kødpølse. Det ville være rigtigere at snakke om Pederskertid, for 15 grader meridianen går igennem Pedersker by. Så når solen står højest over Pedersker, så er kl. 12 dér – og i hele landet (når vi altså ser bort fra perioden med sommertid, for så er klokken jo 13).

Men 0,07 sekunder! Der er ikke meget, jeg kunne bekymre mig mindre om lige i øjeblikket

Loven trådte i kraft 1. januar 1894. Københavnerne og danskere i almindelighed blev i aviserne muntert instrueret i, hvordan de skulle forholde sig nytårsaften, hvor klokkeslættet sprang 9 minutter og 41 sekunder. Det var jo forskellen mellem den nye bornholmstid og den gamle københavnstid. Efter sigende skabte det dog ikke alvorligt røre i eller uden for København. Et af Folketingets medlemmer havde da også under behandlingen af lovforslaget beroligende pointeret, at ”hvis nogen skulle tænke, at man fik skåret 9 minutter og 41 sekunder af sit liv, er det naturligvis kun tilsyneladende”.

En sådan påmindelse kunne have været velanbragt også ved en særlig begivenhed længere tilbage i tiden. I år 1700 gik landet fra den julianske kalender til den gregori-

anske. Det indebar, at man skar 11 dage ud af kalenderen, idet 18. februar fulgtes af 1. marts. Det vakte utilfredshed særligt i landbefolkningen, hvoraf nogle krævede at få de mistede dage af deres liv tilbage.

Hvad er det aktuelle problem, som får en fysiker og tre andre til nu at ville samle 50.000 underskrifter? Hvilken tidsforskel er på spil? Ikke 11 dage. Ikke 10 minutter. Næ, bare 0,07 sekunder. Vores danske klokkeslæt afviger altså et øjenblink fra ”virkeligheden”, forstået som den tid, der er fastlagt ved hjælp af atomure. Men selv om vi er foran virkeligheden, så giver det problemer. Forslagsstillerne nævner som eksempler, at internettet og GPS-satellitter er afhængige af en fælles, synkroniseret international tidsbestemmelse for at kunne fungere globalt. For flytrafik, astronomi og samhandel er en superpræcis tidsangivelse også af stor betydning. De skriver videre, at når den samme aktie kan handles mange gange i sekundet, er en høj tidsmæssig nøjagtighed vigtig, så man er sikker på, hvem der ejer aktien på et givent tidspunkt.

Men for mig, hvis eneste aktie er en folkeaktie i Svaneke Friskole, er dét med aktiehandlen af mindre betydning. Og det andet kan jeg ikke gennemskue vigtigheden af. Men 0,07 sekunder! Der er ikke meget, jeg kunne bekymre mig mindre om lige i øjeblikket.

Derimod er jeg mere foruroliget over, at de 0,07 sekunder ikke er en fast størrelse. For ca. 15 år siden var vi 0,38 sekunder foran moderne tidsangivelse. Det vil med andre ord sige, at virkeligheden er ved at indhente os. Det skyldes, at Jordens rotationshastighed ganske overraskende er stigende – uden at det kan forklares med andet end antagelser om forhold dybt nede i Jorden, fx ændret gnidningsmodstand. Sådan ræsonnerer en artikel i Ingeniøren. Umiddelbart tænkte jeg: Stop, jeg vil af! Inden den løber helt løbsk, og man bliver katapulteret ud i verdensrummet. Men på den anden side: Den tid, den sorg. Og man

skal jo alligevel af sted på et eller andet tidspunkt.

Bekymringen stiger endnu et par grader, når jeg i samme artikel i Ingeniøren også læser, at Jorden i almindelighed tidligere har drejet langsommere og langsommere år for år på grund af påvirkningen fra Månens tyngdefelt. Hvad pokker er det for en slingrekurs? Det ville være alle tiders, hvis man kunne få lidt styr på det.

Tiden er af lave!

Du kan synes, at tiden bare skal gå sin gang. Eller at du blot vil se tiden an. Men du kan også vælge at støtte borgerforslaget med din underskrift; og derved kan du gøre internationalt samarbejde, forskning, samhandel og udvikling en tjeneste. I skrivende stund er der afleveret 994 underskrifter af de 50.000 nødvendige. Men der er lidt tid at løbe på. Fristen er 8. december i år. Og til den tid ved forslagsstillerne, hvad klokken er slået.

I mellemtiden kan du glæde dig over, at solen kl. 12 står trofast og uanfægtet over Pedersker. Og giver sol over Gudhjem.

Tiden går. Og vi går med. Uanset hvad.

THORKIL THORSEN er efter 40 års frivillig eksil tilbageflytter i 2009. Potentiel pensionist. Pendler mellem lønarbejde som seniorforsker i København og selvstændig konsulentvirksomhed på Bornholm. Han hører gerne din umiddelbare reaktion på mail, tt@synthese.dk